

Vis A Vis

MEDEDELINGEN VAN DE STICHTING FAMILIE VIS VAN ZAANDIJK

Het huis Lagedijk 156 is herbouwd in het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen

49

INHOUD

- 414 Hoe woonde de familie Vis?
- 415 De reünie in Wormer
- 415 Jan Mariunus Vis in Neuwied
- 416 Twee zeilbroers, Jan Vis (1919-1998) en Albert Vis (1920-1971)
- 421 Koninklijk zout
- 421 Redactie

Hoe woonde de familie Vis?

Het huis waarin Jan Marinus Vis en zijn vrouw en kinderen rond 1905 in Zaandijk woonden werd in 1974 afgebroken en later in het buitenmuseum van het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen weer opgebouwd. Voor de inrichting heeft Dr. Jaap Kerkhoven, wetenschappelijk medewerker van het museum, de laatste jaren heel veel spuurwerk verricht en kwam daarbij natuurlijk ook bij mijn zus Elisabeth Schwippert-Avis en mijzelf terecht. Onze moeder, Annie Avis-Vis, dochter van Jan Marinus had de fotoalbums uit die tijd bewaard en zij vormen nog steeds een bron van informatie, ook voor de inrichting.

Vorig jaar is het Zuiderzeemuseum gestart met een educatief programma. Hierin wil men de bezoeker kennis laten maken met het werk van een conservator in het Zuiderzeemuseum. Wat komt er allemaal bij kijken als je een huis zoals dat van de familie Vis weer wilt inrichten zoals we denken dat het destijds ingericht was. Er is heel wat studie voor nodig. De hele inrichting waaronder behang, verf, meubilair moet passen bij het leven en de denkwijze van de familie zo'n honderd jaar geleden.

Dit proces wordt op een laagdrempelige manier in beeld gebracht door middel van een virtuele presentatie. In een pand vlakbij het huis van de familie Vis in het buitenmuseum staan drie grote schermen naast elkaar opgesteld waarop Raymond de Kuiper, bekend van oa. de Villa Achterwerk serie 'Roos en haar mannen, als virtuele conservator, laat zien wat er allemaal komt kijken bij het inrichten van een museum pand. Deze presentatie duurt een kwartier en is doorlopend te zien. De toeschouwer wordt ook uitgenodigd om mee te denken en bij te maken keuzes middels een knop zijn of haar suggestie te geven.

Voor Liesbeth en mij waren het vooral de vele foto-beelden die ons boeiden. We zagen een stuk van onze familiegeschiedenis aan ons voorbij trekken.

Het riep veel herinneringen op en bracht ook de omgeving waarin onze moeder geleefd had dichterbij. We hebben de presentatie twee keer gezien en ik ga er zeker nog een keer heen. In de overige vertrekken van het genoemde pand zijn eveneens veel foto's van de leden van de familie te zien.

Kinderen kunnen hun eigen spel spelen met dochter Borie Vis. Zij neemt hen virtueel mee naar de woonkamer, de salon, de woonkamer, de keuken en het toilet. Via een aanraakscherm kiezen ze dan bijvoorbeeld wat vroeger wel en niet in de wc hoorde. Vervolgens vertelt Borie de kinderen of ze de juiste keuzes hebben gemaakt.

Deze presentatie is al sinds juni 2006 te zien. Ik dacht dat het de moeite waard was om hem wat duidelijker onder de aandacht van de familieleden te brengen.

In juli en augustus is het museum dagelijks geopend van 10.00 – 17.00 uur. In de maanden ervoor en erna is het museum op maandag gesloten.

PAUL AVIS

REDACTIONEEL

De reünie in Wormer

Paul Avis schrijft over een bezoek aan het Zaanse huis in het Zuiderzeemuseum en brengt het boek "Koninklijk Zout" onder de aandacht, met daarin de rol van Jacob Pieter Vis. Cees Vis schreef een verhaal over een de herkomst van een zeer vroege foto van Jan Marinus Vis. Op 15 september zal de volgende reünie plaatsvinden. Het programma bestaat uit een ontvangst in Café Batavia te Wormer, vlak bij de Zaanbrug. Dan een presentatie over een stukje geschiedenis van Wormerveer, de opkomst van de rijstpellerij en de relatie met de Wormerveerse tak van de familie Vis. Na de lunch wordt een rondvaart gehouden over de Zaan, die zich uitstrekt van het noorden van Wormerveer tot aan de Zaanse Schans. In augustus ontvangt U hiervoor een aparte uitnodiging. Tot het bestuur is (opnieuw) toegetreden Laurens Vis, zoon van Gerbrand Vis en Laura Vis-Keizer. Ook bij onze stichting is verjonging noodzakelijk en wij zijn blij dat Laurens ondanks zijn drukke baan in Londen en Amsterdam zich wil inzetten voor onze stichting.

Jan Marinus Vis in Neuwied

Op blz. 245 in Vis a Saandyk staat een foto met het onderschrift 'Jan Marinus Vis in Neuwied om

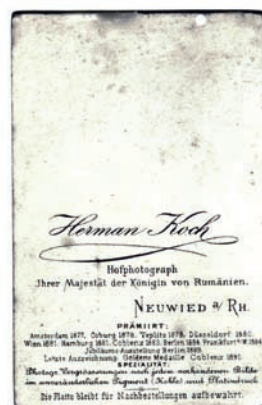
streeks 1880'. Het kan niet anders dan dat die foto is gemaakt door Herman Koch. Hij was in die tijd de enige fotograaf in Neuwied am Rhein, een plaatsje niet ver van Koblenz. Daar komt nog bij dat hij in 1877 in Amsterdam was om daar zijn eerste medaille op een fototentoon-

stelling in ontvangst te nemen. Als je de veelzijdige belangstelling van Jan Marinus in aanmerking mag nemen, dan kan je veronderstellen dat zij elkaar daar hebben leren kennen en dat Herman Koch Jan Marinus heeft uitgenodigd om eens in Neuwied te gaan kijken. Waarom Herman Koch? De foto is genomen op oudere leeftijd en laat een gegroefd gelaat zien met een stevige baard. Koch voerde de aanbeveling "Hofphotograph Ihrer Majestät der Königin von Rumänien.

Het toeval wil dat Herman Koch de overgrootvader is van mijn echtgenote Renate Koerber. Toen zij een keer bij een neef van haar in Keulen logeerden zijn zij een dag in Neuwied geweest, De eerste de beste voorbijganger kon ze vertellen waar hij had gewoond, maar Neuwied is ook niet zo groot en ook niet de moeite waard om daar speciaal naar toe te reizen. Nog een reden om aan te nemen dat Jan Marinus daar naar toe ging om Herman Koch op te zoeken. Hij was wel 23 jaar ouder dan Jan Marinus en werd in 1833 geboren in Berlijn. Na zijn studietijd (In een bewaard gebleven dagboekje is nog niet gevonden wat hij studeerde) was hij huisleraar bij een adellijke familie in Berlijn. Hij interesseerde zich bijzonder voor fotografie en is beroepsfotograaf geworden. Of hij dat al vóór zijn huwelijk was is niet bekend, maar hij trouwde met een meisje uit Neuwied, ging daar wonen en heeft van toen af zeker het beroep van fotograaf uitgeoefend. Hij vond een procédé uit om foto's lichtecht af te drukken en werd hoffotograaf van de Koningin van Roemenië. Hij richtte een fotografenschool op die nog steeds bestaat. Een interessante man dus.

CEES VIS

Twée zeilbroers, Jan Vis (1919-1998) en Albert Vis (1920-1971)

Geboren aan de Zaan op Zaanweg 61 te Wormerveer en in 1925 verhuisd naar het iets verder op gelegen huis Zaanweg 46 groeiden Jan en Ab Vis op langs het water. Dat werd gestimuleerd door hun ouders en al op jonge leeftijd werd er geroeid en gezeild. Hun eerste bootje was een vogeljachtje, de “Tobea II”, een ontwerp van Ricus van de Stadt. Met vrienden en vriendinnen werden zeiltochtjes gemaakt, vaak naar het Zwet en het Alkmaardermeer en vooral het starteiland van de Zaanlandse Zeil Vereniging. Het bootje werd puik onderhouden, maar na een paar jaar begon het toch te kriebelen en er moest wedstrijd worden gevaren. Mede geïnspireerd door de successen van Daan Kachelland, die in 1936 de gouden medaille op de Olympische Spelen won werd het jachtje verruild voor twee Olympia jollen. Jan zeilde in de O 50, genaamd de “Skål”, Ab in de O 47, de “Maria Sekhyta”.

Er ontstond een hele groep van Zaanse vrienden, die veel wedstrijden voer, meestal op het Alkmaardermeer. Tot deze groep hoorden Simon de Wit, Remmert Aten en Herman Dirkzwager. In de vakanties werden de wedstrijdweken afgevaren, zoals de Kaagweek, Loosdrecht of zelfs naar Sneek. Dat ging niet even op een trailer achter de auto, maar zeilend of slepend achter een beurtschipper of sleepboot. Het was vaak een hele onderneming en zo hadden in 1941 Ab, Jan en Remmert Aten op zich genomen om in twee dagen tijd met z'n drieën zes boten over te zeilen naar Loosdrecht. De vloot bestond uit 4 O-jollen, de 12-voetsjol van Miep de Wit en de (1e)Tulla. Twee man zeilden de Tulla, dan 4 onbemande jollen er achter en de laatste man als “remmer” in de 12-voetsjol. Door een loeiende wind moest dit plan toch worden herzien en werd de tocht in twee keer gezeild. Je leerde er wel door zeilen. Geslapen werd er aan boord op de houten vlonders. Een harde bodem? Dat maakte niet uit. En er werden de nodige successen gehaald, vooral in het oorlogsjaar 1941, toen er nog steeds gezeild kon worden. Na Loosdrecht namen de broers deel aan de Kaagweek, waar Jan de hoofdprijs won in de B-klasse, na drie keer de eerste plaats te hebben gehaald. Ook Ab zeilde niet onverdienstelijk en haalde volgens de Waterkampioen van dat jaar zeven prijzen. De reacties van zijn studiegenoten in Rotterdam, waar Jan in 1940 economie was gaan studeren, logen er niet om. Een citaat uit zijn bewaard gebleven correspondentie: “Vuile zeilprol”, was de aanhef: “Dat doet daar maar wedstrijdjes alsof er niets aan de hand is in de wereld! Zeilt

Op sleeptouw naar de Kaag. Links Jan Vis, rechts met pijp Herman Dirkzwager. Achter in de Tobea zit Ab

De Skål met Jan in 1943

in zoogenaamde Olympiajollen op zoogenaamde Kagen en wint zoogenaamde prijzen. Bah! En dat terwijl Nederland zucht en zwoegt, terwijl de studentjes kreunen en duiken, terwijl de soldaatjes roepen en terugroepen. Die Vis denkt dat er niets aan de hand is en houdt zich aan het zilte nat. Je moet toch maar lef hebben". Na '42 was het over met zowel het wedstrijdvaren als met de studie. In Wormerveer werd voor Jan een "onmisbare" baan bij de voedselvoorziening gecreëerd, waardoor hij nog wat bewegingsvrijheid had en zich soms volgens zijn persoonsbewijs als Jan Blankenvoort op straat begaf. Ab dook onder op een boerderij in de Wieringermeer. Na een aantal maanden schreef hij in een brief aan zijn broer de onvergetelijke zin: "Jan, het is bewezen: mannen zijn zelfreinigend!"

Na de oorlog werd het grote water opgezocht, met de eerste "Tulla" van Simon de Wit of met Ricus van de Stadt. In 1947 had Ricus een experimentele boot ontworpen, de "Trial", nauwelijks groter dan een Draak en bemand door drie personen. Er werd ingeschreven voor de Hoek van Holland - Harwich race waar zij buiten mededinging mochten meevaren. Het was een slanke boot met een kleine kajuit en een aparte plaats voor de stuurman. Een zeereling zat er niet op en op het achterdek was precies plaats voor een heel klein jolletje, om in Engeland aan de wal te kunnen komen, maar ook bedoeld om bij harde wind

De Trial van Ricus van de Stadt op de Noordzee mei 1947. Jan kijkt omhoog of de zeilen goed staan. Foto Waterkampioen.

de achterop komende golven te breken. Het zeezeilen verkeerde nog in een experimentele fase, maar de Zaanse zeilers hadden durf en waren hun tijd vooruit. In 1948 probeerden zij zich nog te kwalificeren voor de Olympische Spelen in Londen met de draak van Ricus van de Stadt. Dat haalden ze net niet, maar in Torquai wonnen ze wel een geldprijs van 10 Britse ponden, een groot bedrag in die tijd.

Ook werd bemand op de "Zeevalk" (H186) van Cees Bruynzeel, een ander vooruitstrevend ontwerp van Ricus. Gemaakt van Bruynzeel hechthout, was dit een zeer licht en slank schip, dat bij ruime wind kon planeren en vaak sneller was dan hun veel grotere tegenstanders.

De jaren '50 werd vooral veel gezeild in de verschillende "Tulla's" met Simon de Wit. Er werden veel successen behaald met de eerste stalen Tulla, waarbij de jaarlijkse Harwich race het hoogtepunt vormde. Simon was een vriend voor het leven, maar een gedreven wedstrijdzeiler, die veel van zijn bemanning vergde. Daar moest je wel tegen kunnen. Jan, met zijn rustige natuur, liet de donderpreken gewoon over zijn hoofd heen waaien en concentreerde zich op het zeilen. Vooral het sturen ging hem goed af. Na de finish en het vaak goede resultaat was alles weer vergeven. Ab was de allround zeiler, handig en georganiseerd en met hem aan boord zag het schip er altijd tip-top uit.

De bemanning van de Zeevalk in 1949 Links Ricus van de Stadt, rechts Cees Bruynzeel. Staande in het luik Simon de Wit. De man liggend op de achterplecht Ab of Jan Vis.

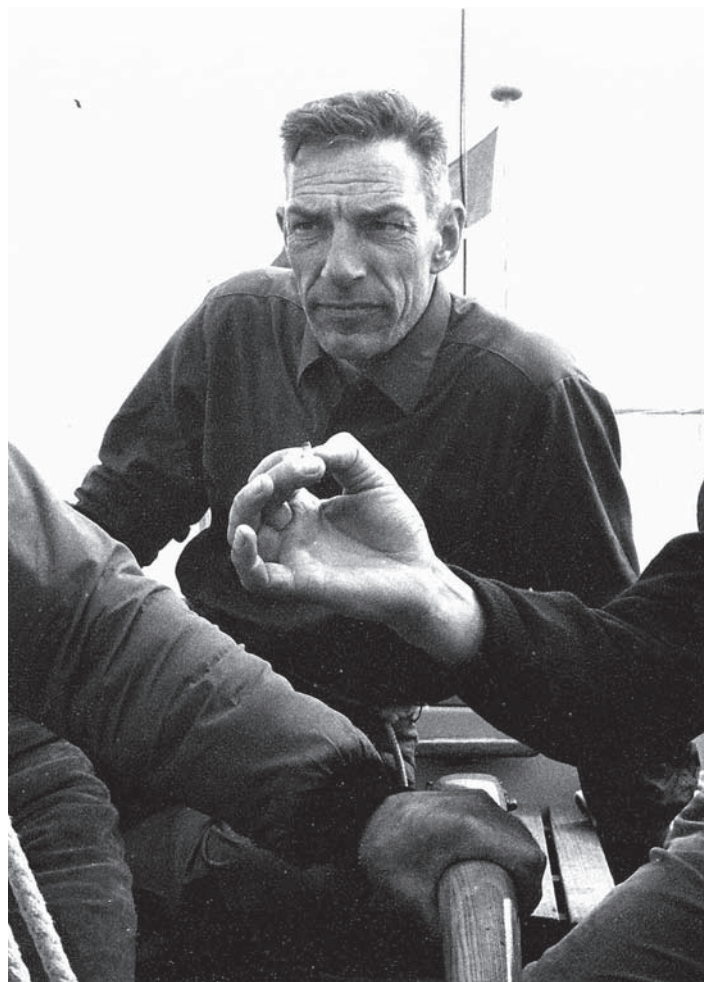
Daarnaast zat hij vol met mooie verhalen en zorgde voor een uitstekende stemming aan boord

De successen smaakten naar meer. In 1962 werd een nieuwe stalen Tulla gebouwd, opnieuw naar ontwerp van Ricus van de Stadt. Speciaal voor lange zeilers als Ab werden de kooien twee meter lang. Opnieuw een Yawl met een kleine bezaansmast achter het roer. Nieuw was een tweede trimroer achter de kiel. Met de gloednieuwe boot werd in 1963 meegedaan aan Cowes-Week en daar was de Tulla één van de drie schepen van het Nederlandse Admirals-Cup team. De Fastnetrace was daarvan het hoogtepunt. Het team behaalde voor Nederland de derde plaats, vooral dankzij de Tulla, die als tweede eindigde in het totaalklassement.

Ab zeilde ook veel met de Elina van Hein Kaars Sijpesteijn, waar het wat gemoedelijker aan toe ging. Het was een mooi gelijnde houten sloep met een klassiek zeilplan, die in 1963 werd vervangen door de polyester "Merlijn", alweer een Van de Stadt ontwerp. De opgroeiende zoons werden eveneens gestimuleerd in de zeilsport, eerst met een jolletje voor het huis, en daarna met een jeugdboot en twee solo's. Als moederschip fungeerde de "Vleet", een 8 meter lange motor-kruiser, naar ontwerp van Willem de Vries Lentsch. Jan Vis in een motorboot, dat mocht wel in de krant. Maar vaak was één der solo's beschikbaar en er werd nog menige wedstrijd op het Alkmaardermeer gezeild. De familie van Ab kochten een boerderijtje bij de Beulakerwijde, waar werd gezeild in een hornet en een OK-jol. Bij de in Vollenhove gevestigde jachtwerf van Wolter Huisman werd Ab zelfs commercieel medewerker.

Bestuurlijk was Jan actief in het bestuur van de ZZV en in het Koninklijk Verbond van Watersport Verenigingen. Dat vergde veel dienst op de starttoren tijdens de Alkmaardermeer-week en meer dan tien jaar organiseerde hij de jaarlijkse "Mannentocht" van de ZZV in Volendam, als afsluiting van het vaarseizoen. Op originele wijze en in schitterend proza werd de vaste kern van leden opgeroepen om het seizoen op gepaste wijze af te sluiten. Na het diner bij Hotel Spaander werd tot in de kleine uurtjes nagepraat over de hoogtepunten van het afgelopen jaar en andere mannenpraat. Als de olielamp in het vooronder van de botter van Jan Stuurman Sr. wegens zuurstofgebrek uit ging, werd het echt tijd om de kooi op te zoeken.

Eind mei 1971 werd weer door veel Zaankanters deelgenomen aan de Noordzeerace. Op de "Tulla" ondermeer Simon de Wit, Arnold Verkade, Jan en Laurens Vis. Op de "Merlijn" van Hein Kaars Sijpesteijn, Ab

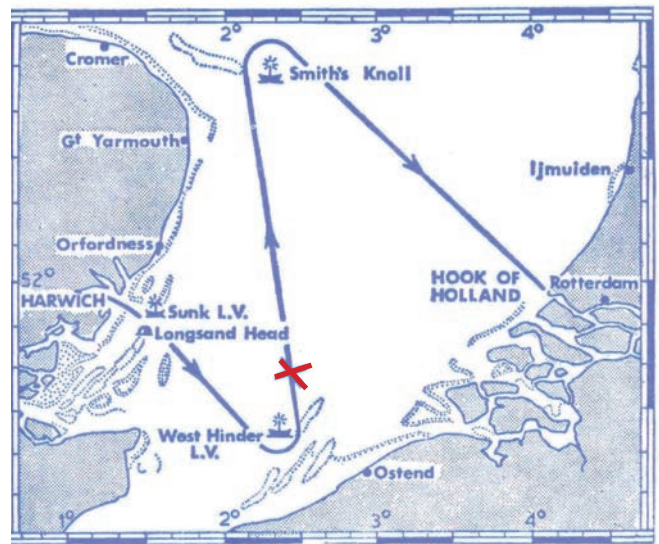
Ab Vis aan boord van de Merlijn 1971

Vis en Jan Stuurman. Bij Ton Amons zat Ernst Kaars Sijpesteijn aan boord. De aanbrengrace startte vanuit Breskens naar Hoek van Holland. De resultaten waren matig, maar de traditionele ontvangst bij de Engelse Marine in Harwich in "pakkie deftig" met blauwe blazer, clubdas, grijze broek en zeilschoenen was stijlvol en zeer geanimeerd. De volgende dag werd doorgevaaren naar Pinn Mill om in zijn bekende pub "The Butt and Oyster" de tweede avond door te brengen. Ab viel op met zijn gloednieuwe gele laarzen, die ook hard nodig waren om door het slik van de rivier de wal te bereiken.

28 mei werd op de rede gestart met goed weer en een matig windje. Via het lichtschip Sunk werd koers gezet naar lichtschip West Hinder, dat tegen de avond werd bereikt. Vanaf de "Tulla" was te zien dat de "Merlijn" het lichtschip reeds had gerond. Daarna volgde een spinakerrak naar het noorden, waar lichtschip Smith Knoll gerond moest worden. Bij het donker worden in de maanloze nacht viel de herkenbaarheid van de schepen weg en waren alleen de boordlichten van een aantal zeilboten nog zichtbaar. Rond 23.45 uur kwam uit noordelijke richting ▶

een vrachtschip de "Tulla" op ramkoers tegemoet en met grote aandacht werd dit schip gevolgd. Plotseling wijzigde het zeeschip met hard bakboord zijn koers en ging vóór een aantal zeilschepen langs. Eén der zeilboten scheen met zijn schijnwerper op de scheepswand en de brug, waarna beide schepen hun weg vervolgden. Wij merkten het op, maar konden slechts gissen naar de reden. Onderling contact tussen de zeilers was er in die tijd niet en een marifoon was een nog onbekend apparaat. Het enige verbindingsmiddel aan boord van de "Tulla" was een (peil) radio, waar naast de weerberichten de individuele seinen van de verschillende lichtscheperen kon worden uitgeluisterd om een peiling te maken. Verder werd de radio niet gebruikt. Een zeekaart, kompas en de log waren de middelen om de positie te bepalen. Op de zeekaart werden de koersen en tijden nauwkeurig bijgehouden. Onwetend wat zich vlak bij ons had afgespeeld zeilden we geconcentreerd verder. Na ronding van Smith Knoll werd koers gezet naar Hoek van Holland, waar we in de volgende nacht finishten. In verband met de gunstige wind werd besloten meteen door te varen naar IJmuiden. Daar aangekomen kregen we van de sluiswachter het verzoek om naar huis te bellen, "omdat er een jachie" werd vermist. Bij de sluis was echter nergens een telefooncel te bekennen, zodat werd doorgevaren naar de werf van Van de Stadt in Zaandam. Daar op de steiger hoorden we voor het eerst het vreselijke nieuws dat de "Merlijn" was vergaan. Onvoorstelbaar was de schok en immens de verslagenheid. Vragen rezen op hoe dit had kunnen gebeuren, maar antwoorden waren nog niet voorhanden. De volgende dag werden drie lichamen geborgen, waaronder dat van Hein Kaars Sijpesteijn en Jan Stuurman. Ab Vis bleef op zee.

Langzaam werd bekend wat er die nacht was gebeurd. Uit het onderzoek door de Raad van de Scheepvaart en de daarbij opgestelde getuigenverklaringen valt de toedracht slechts voor een deel te reconstrueren. In de vroege nacht van 28 mei voeren de schepen in noordelijke richting tussen de lichtscheperen West- en Noord Hinder. Zij kruisten daarbij de drukke scheepvaartroute naar het kanaal. Omstreeks 23.45 was door de opvarenden van de "Tulla" en enkele andere schepen een vrachtschip waargenomen, dat de zeilersvloot tegemoet voer en een plotselinge koerswijziging had uitgevoerd. Waarschijnlijk heeft toen de aanvaring met de Merlijn plaatsgevonden. Uit enkele later opgepikte wrakstukken en het in opgeblazen toestand gevonden reddingsvlot van de "Merlijn" is gebleken dat het schip ter hoogte van de mast moet zijn aangevaren. Vaststaat dat de "Merlijn" in zeer korte

Kaart van de Noordzee met de plaats waar de Merlijn werd overvaren. Tijdschrift Seahorse

tijd moet zijn gezonken, waarbij de bemanning niet genoeg tijd heeft gehad om gebruik te maken van het reddingsvlot.

Om 00.17 uur hoorde een bemanningslid van het Duitse vrachtschip "Eilenau" hulpgeroep en zag een man in het water zien liggen. Onmiddellijk werd alle hens aan dek gegeven. De steward van de "Eilenau" bedacht zich niet en sprong met een reddingsboei en een zwemvest om overboord. De kapitein kon nog zien dat hij de man had bereikt. Het voluit varende schip draaide bij, maar moest een grote bocht maken om weer terug te keren op de plaats van het ongeluk. De deklampen en schijnwerpers werd ontstoken, maar beide mannen werden niet meer gevonden.

De kapitein gaf opdracht om de stuurboord sloep te water te laten en een drijfnet langs het schip te bevestigen. Een man in geel oliejack en met een zwemvest om dreef op korte afstand langs het schip. Hij deed geen poging om het hem toegeworpen touw te grijpen en zijn ogen waren gesloten. Twee van de bemanningsleden sprongen vanuit de sloep in het water, maar zagen geen kans om bij de man te komen. Door het ijskoude water moesten zij hun pogingen spoedig beëindigen en door anderen worden geholpen om weer aan boord te komen. Later in de nacht werd door de bemanning van het vrachtschip drie lichamen geborgen.

Het latere onderzoek van de Raad voor de Scheepvaart heeft uitgewezen dat op het moment van het ongeluk de "Eilenau" nog ongeveer vijf mijl van de plaats van het ongeluk af was. Een ander vrachtschip moet dus betrokken zijn geweest bij de aanvaring. Intensief onderzoek hiernaar bracht hierover geen definitieve uitkomst. Grote waardering is uitgesproken voor het

moedige en deels fatale gedrag van de bemanning van de "Eilenau".

Het ongeluk heeft een groot stempel gedrukt op de families van de zeilers. Het heeft ze echter niet weerhouden om de zeilsport vaarwel te zeggen, al was het wel de laatste keer geweest dat Jan de Noordzee zeilend overstak. De ramp leidde tevens tot veel verbeteringen van de veiligheid voor de zeilsport, waaronder de verplichting tot het voeren van een radarreflector en een driekleuren toplicht, om de signalering van kleine zeilboten te vergroten.

Het jaar daarop verruilde Jan de "Vleet" voor een polyester zeilboot van het type Albin Vega, een Zweeds schip van ruim acht meter lengte. De Vega klasse werd in korte tijd zeer populair en al snel zeilden er in Nederland zo'n tweehonderd boten, mede dankzij de zeer actieve klasse organisatie. De thuishaven van de "Fint" werd Medemblik, waar via de ZZV een ligplaats kon worden verkregen in de Westerhaven. Eén van de leuke aspecten van de Vega klasse was dat er jaarlijks een evenement werd georganiseerd, waarbij ook wedstrijden werden gehouden. Al spoedig werd Jan gevraagd om voorzitter te worden van de Vega wedstrijdorganisatie, die een jaarlijks kampioenschap organiseerde met wedstrijden als de IJ-torenrace, de 100-mijls race en de Flevo race. Een hoogtepunt werd steevast de deelname aan de 24-uursrace. Jan was een uitstekende stuurman en schipper, die urenlang geconcentreerd kon varen. Hij zeilde veel met zijn zoons Ab en Laurens, en ook neef Steven Vis werd een regelmatig bemanningslid. Al spoedig kreeg de blauwe "Fint" de reputatie van een snelle zeiler en deed zijn naam eer aan: een fint is de koningsharing die vóór de school uit zwemt. Vele prijzen werden gewonnen. Ook internationaal ontstonden contacten, die resulteerden in de tweejaarlijks georganiseerde "Friendship Regatta", waar vaak zo'n 80 deelnemers uit Scandinavië, Duitsland, Engeland en België aan deelnamen. Jan Vis werd internationaal secretaris van de VODA, de "Vega One Design Association", met als gevolg het ontstaan van vele vriendschappen uit deze internationale contacten. Hoewel van jongs af aan watersporter, zeilde echtgenote Ada al spoedig tijdens de wedstrijden niet meer mee, omdat er te weinig rekening werd gehouden met haar angstige momenten ("Mam, de Fint kan niet omslaan") maar zij was wel een trouwe supporter bij deze evenementen.

In 1972 was een Vega een schip van een normaal formaat, maar na twintig jaar was de gemiddelde grootte van een zeilboot zo toegenomen, dat de "Fint" inmiddels de kleinste boot aan de steiger in Medemblik was geworden. We zeilden er niet minder hard

door en hadden in 1996 bijna vijf en twintig keer de 24-uurs race reglementair uitgezeild met bijna evenveel prijzen. Het was de laatste keer dat Jan op zijn 77-ste meedeed aan deze wedstrijd. Hij was een taaie, maar zijn ziekte vergde teveel van zijn krachten. In 1997 was hij nog deelnemer aan het Vega evenement in Enkhuizen, maar aan het einde van dat jaar bracht hij de "Fint" voor het laatst naar de winterberging. Een levenlang was de zeilsport een grote passie voor de twee broers. Op latere leeftijd nam Jan vaak vrienden mee voor een dagje zeilen. Eén keer keerden ze na een uurtje weer terug naar de haven wegens zeeziekte van één van hen. "Vind je dat nou niet vreselijk om zo, n mooie zeildag in het water zien vallen?" was de vraag. Ook het antwoord was typisch Jan Vis: "Ach, ik heb zoveel gezeild in mijn leven, die éne dag maakt echt niet meer uit."

LAURENS VIS JZN.

De Fint, winnaar van de Friendship Regatta op het IJsselmeer bij Hoorn in 1985

Koninklijk zout

Een aantal jaren geleden vertelde Dr. Seijer Troost, een oud-collega van Akzo Nobel Chemicals, mij dat hij bezig was met het schrijven van een boek over de geschiedenis van de Koninklijke Nederlandse Zoutindustrie. In Vis A Saandyk had hij gezien dat de oprichter Jacob Pieter Vis een familielid van mij moest zijn. J.P. Vis was een broer van mijn grootvader Jan Marinus Vis. Hij vertelde mij toen ook dat het volledige archief van de KNZ bij het Historisch Centrum Overijssel in Zwolle terecht was gekomen en dat hij daar uit kon putten.

Ik mocht nu op voorhand de gedeelten over Ko Vis inzien ten behoeve van Vis A Vis en ik moet zeggen dat ik die zeer geboeid gelezen heb. Namen als Kolff & Vis, Schweizerhalle en vele andere kregen ineens betekenis. Zeer uitvoerig wordt de ontwikkeling van de Nederlandse Zoutindustrie vanaf 1886 met als stuwende kracht J.P. Vis beschreven. Uiteraard komen ook de technische ontwikkelingen, de productie van zout en haar volproducten, economische aspecten en de groei van de bedrijfstak uitgebreid aan de orde.

De KNZ werd opgericht op 13 juli 1918 en kreeg al voor haar oprichting het predicaat Koninklijk. KNZ startte als eenvoudige zoutzieder op de Boekelosche heide en is uitgegroeid tot een belangrijke West-Europese producent van zout, chlooralkali- en volproducten rond 1990.

Het boek is inmiddels gereed en beslaat ruim 400 pagina's. Het bevat veel uniek fotomateriaal. Bij het boek hoort ook een DVD met 5 bedrijfsfilms: 1939 Zout in Boekelo; 1939 De Vierdaagse met Badzo; 1948 Uitstapje naar Amsterdam; 1958 Opening van de Soda fabriek in Delfzijl; 1968 Het zout des levens, 50 jaar KNZ; 1974 Film Botlek met Farce Majeure. Het boek is alleen bij voorintekening verkrijgbaar. De oplage kan zo aan de vraag worden aangepast. Deze blijkt nu al veel groter dan oorspronkelijk gedacht. Als U het boek wilt bestellen is het raadzaam om dat zo snel mogelijk te doen, in ieder geval

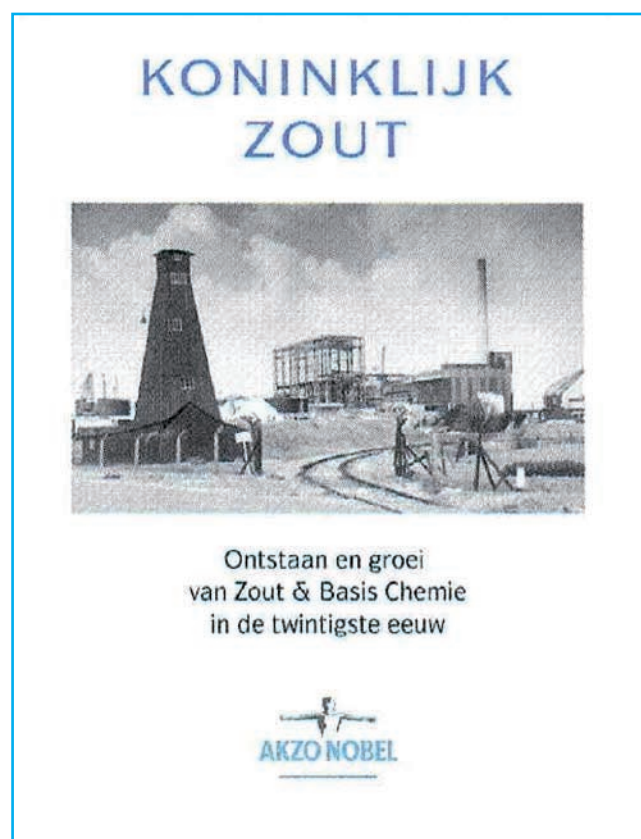
vóór eind mei 2007. De verschijningsdatum is medio 2007! U dient het boek zelf op te halen bij een van de volgende locaties: Delfzijl, Hengelo, Amersfoort, Arnhem, Deventer of Rotterdam, maar... ik wil het ook voor U ophalen (in Amersfoort).

Bestellen kan door € 15,- over te maken op bankrekening 61.39.06.039 ten name van Akzo Nobel Chemicals bv, Amersfoort, onder vermelding van: KNZ-boek en de plaats waar U het boek ophaalt.

Als U wilt dat ik het voor U ophaal, vermeld dan: 'KNZ-boek; Amersfoort, Paul Avis haalt op'.

Laat mij dat dan wel even weten: via e-mail: pravis@planet.nl of tel. 0343.480117 of fax: 0343.480943 of post: Saturnushof 22, 3951 EE Maarn en ook hoe U het boek in Uw bezit wilt krijgen, bij mij afhalen, op de familiereunie overnemen, toesturen per post, nader overleg.

PAUL AVIS

Stichting Familie Vis van Zaadijk

Secretariaat: Gerlag J. Vis, Langeland 41, 1602 KC Enkhuizen

Redactie

Anna M. Gosman - Vis, Hopklaver 29, 3069 DB Rotterdam

Laurens Vis, Konijnenlaan 51, 2243 EP Wassenaar, telefoon: 070 - 511 87 97, e-mail: l.vis@architecten.nl